МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	053 «Психологія»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Біла Церква-2025

Робоча програма з навчальної дисципліни «Клінічна психологія» для здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету за спеціальністю 053 «Психологія», перший рівень вищої освіти / укладач О. І. Алєксєєва. Біла Церква: БНАУ, 2025. 23 с.

Розробник: О. І. Алєксєєва, кандидат психологічних наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та здоров'я людини (протокол № 1 від 13.08.2025 р.)

В. о. завідувача кафедри психології
та здоров'я людини _____ Олена ХОМЧУК

Гарант ОП _____ Олена ХОМЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 01 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент _____ Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…….	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ……	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 «ПСИХОЛОГІЯ»……	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…… ..	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ…….	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ…….	8
6.1. Лекції……	8
6.2. Практичні заняття……	9
6.3. Самостійна робота……...	11
6.4. Питання для складання іспиту …….……	14
6.5. Приклад екзаменаційного білета……	15
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ……	16
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ……...	17
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ……	18
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ……	18
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ…….	20
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ……..	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2025-2026 навчального року на вивчення дисципліни «Клінічна психологія» для денної та заочної форми навчання передбачено 180 академічних годин (6 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 56 годин (лекції – 28, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 164 години, з яких на підготовку і захист індивідуального науково-дослідницького завдання виділено 10 год.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів, відповідних ECTS – 6</td><td rowspan="2">Галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 5</td><td rowspan="6">Спеціальність
053 «Психологія»</td><td>4-й</td><td>5-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт за вибором здобувача вищої освіти</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>7-й</td><td>9-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість академічних годин – 180</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 4
самостійної роботи здобувача – 12.</td><td rowspan="5">Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота
(у т.ч. на виконання ІНДЗ)</td></tr>
<tr><td>124 год.</td><td>168 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Підсумковий контроль: іспит</td></tr>
</table>

Мета вивчення дисципліни: сформувати у студентів цілісної системи знань про закономірності психічного розвитку та порушень, механізми виникнення психологічних розладів, методи діагностики та психокорекції, а також практичні навички роботи з різними клінічними групами пацієнтів.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із загальної психології, соціальної психології.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 «ПСИХОЛОГІЯ»

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК 9. Здатність працювати в команді.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних

	задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. ПР18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Клінічна психологія»

Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної психології.

Тема 1. Поняття, предмет, завдання та історія розвитку клінічної психології.

Тема 2. Основні напрями та методи роботи клінічного психолога.

Змістовий модуль 2. Психічні розлади та їх класифікація.

Тема 3. Психічні розлади у дітей, підлітків та дорослих.

Тема 4. Особливості когнітивних, емоційних та поведінкових розладів.

Змістовий модуль 3. Методи клінічної психології.

Тема 5. Психологічна діагностика та оцінка психічного стану.

Тема 6. Клінічні тести, інтерв'ю, спостереження.

Змістовий модуль 4. Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб.

Тема 7. Внутрішня картина хвороби.

Тема 8. Психологічні особливості соматично хворих.

Змістовий модуль 5. Професійна діяльність клінічного психолога.

Тема 9. Етичні принципи та професійні стандарти. Законодавчі аспекти роботи клінічного психолога.

Тема 10. Психологічна підтримка пацієнтів та родин.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лб.	інд	СРС		л	п	лб	інд	СРС
Змістовий модуль 1. **Вступ до клінічної психології**												
Тема 1.1	16	2	2			12	14	2				12
Тема 1.2	18	4	2			12	16		2			14
Разом за змістовим модулем 1	36	8	4			24	30	2	2			26
Змістовий модуль 2. **Психічні розлади та їх класифікація**												
Тема 2.1.	28	4	4			20	14		2			12
Тема 2.2.	24	4	4			16	22	2				20
Разом за змістовим модулем 2	52	8	8			36	36	2	2			32
Змістовий модуль 3. Методи клінічної психології												
Тема 3.1.	14	2	2			10	22					22
Тема 3.2.	22	2	4			16	28					28
Разом за змістовим модулем 3	46	4	6			36	50	-	-			50
Змістовий модуль 4. Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб												
Тема 4.2.	10	2	2			6	15	1				14
Тема 4. 2.	14	2	4			8	17	1				16
Разом за змістовим модулем 4	26	4	6			14	32	2				30
Змістовий модуль 5. Професійна діяльність клінічного психолога												
Тема 5.1.	12	2	2			8	22		2			20
Тема 5.2.	10	2	2			6	10					10
Разом за змістовим модулем 5	22	4	4			14	32	-	2			30
Усього годин	**180**	**28**	**28**			**124**	**180**	**6**	**6**			**168**

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Вступ до клінічної психології	
Тема 1.1. Поняття, предмет, завдання та історія розвитку клінічної психології. Клінічна психологія досліджує психічні процеси та поведінку людини у контексті психічних і соматичних розладів. Основні завдання – діагностика, консультування, психотерапія та реабілітація.	**4**
Тема 1.2. Основні напрями та методи роботи клінічного психолога Напрями включають діагностичну, корекційну, психотерапевтичну та консультувальну діяльність. Методи – спостереження, тестування, інтерв'ю, психотерапевтичні та корекційні техніки.	**4**
Разом за змістовий модуль 1	**8**
Змістовий модуль 2. Психічні розлади та їх класифікація	
Тема 2.1. Психічні розлади у дітей, підлітків та дорослих Розглядаються характерні психічні порушення різних вікових груп, їх прояви, динаміка та вплив на соціальне та емоційне функціонування.	**6**
Тема 2.2. Особливості когнітивних, емоційних та поведінкових розладів. Описуються специфіка когнітивних порушень (пам'ять, увага, мислення), емоційних (тривожність, депресія) та поведінкових (агресія, імпульсивність) порушень, механізми їх виникнення та прояви.	**2**
Разом за змістовий модуль 2	**8**
Змістовий модуль 3. Методи клінічної психології	
Тема 3.1. Психологічна діагностика та оцінка психічного стану Включає методи оцінки психічного здоров'я, визначення рівня функціонування, виявлення психопатологічних симптомів та складання психологічного портрету пацієнта.	**2**
Тема 3.2. Клінічні тести, інтерв'ю, спостереження Основні інструменти роботи клінічного психолога: стандартизовані тести, структуровані та напівструктуровані інтерв'ю, спостереження за поведінкою пацієнта.	**2**
Разом за змістовий модуль 3	**4**
Змістовий модуль 4. Медико-психологічні аспекти соматичних хвороб	
Тема 4.1. Внутрішня картина хвороби Суб'єктивне сприйняття пацієнтом свого захворювання, його психічні та емоційні реакції, рівень усвідомлення стану та вплив на адаптацію.	**2**
Тема 4.2. Психологічні особливості соматично хворих Вивчаються емоційні, когнітивні та поведінкові реакції при хронічних та гострих соматичних захворюваннях, взаємозв'язок фізичного та психічного стану	**2**
Разом за змістовий модуль 4	**4**
Змістовий модуль 5. Професійна діяльність клінічного психолога.	

Тема 5.1. Етичні принципи та професійні стандарти. Законодавчі аспекти роботи клінічного психолога Регламентують професійну поведінку, дотримання конфіденційності, прав пацієнта, стандарти надання психологічної допомоги та нормативну базу діяльності психолога.	**2**
Тема 5.2. Психологічна підтримка пацієнтів та родин Спрямована на емоційну підтримку, консультування та адаптацію пацієнтів і членів їхніх родин до хвороби, лікування та реабілітаційного процесу.	**2**
Разом за змістовий модуль 5	**4**
Всього	**28**

6.2. Практичні заняття

Тема практичного заняття	**К-ть годин**
Змістовий модуль 1.	
Тема 1.1. . Історичний розвиток клінічної психології Міні-лекція з елементами проблемного викладу, аналіз історичних джерел і наукових текстів, робота в малих групах (порівняльний аналіз наукових шкіл), кейс-аналіз історичних прикладів клінічної практики; дискусія та рефлексивне обговорення результатів.	2
Тема 1.2. Застосування основних методів клінічного психолога у практичній діяльності Заняття спрямоване на ознайомлення студентів з основними методами діяльності клінічного психолога та особливостями їх використання у роботі з клієнтами. У процесі заняття аналізуються можливості клінічного інтерв'ю, спостереження, психодіагностики та психокорекційних втручань у різних професійних ситуаціях.	2
Разом за змістовий модуль 1	**4**
Змістовий модуль 2.	
Тема 2.1 Психічні розлади у дітей: ознаки, діагностика та корекційна робота Заняття спрямоване на аналіз основних психічних розладів у дітей, їхніх клініко-психологічних ознак та критеріїв діагностики. Розглядаються можливості психодіагностичних методів і підходи до побудови корекційної роботи з урахуванням вікових особливостей дитини.	2
Тема 2.2. Особливості психічних розладів у підлітковому віці та підходи до допомоги Розглядаються психодіагностичні методи та підходи до психологічної підтримки і корекційної роботи з підлітками. Студенти здобувають навички оцінки стану підлітка та планування ефективного психологічного втручання з урахуванням вікових і соціальних	2

особливостей.	
Тема 2.3. Психічні розлади у дорослих: прояви, діагностика та психологічна підтримка Вивчення основних психічних розладів у дорослих, їхніх симптомів та проявів у професійному та соціальному житті. Розглядаються методи психодіагностики та підходи до психологічної підтримки і корекційної роботи з дорослими клієнтами.	2
Тема 2.4. Когнітивні, емоційні та поведінкові розлади: практичний аспект Практичне заняття спрямоване на ознайомлення студентів з проявами когнітивних, емоційних та поведінкових розладів у різних вікових групах. Розглядаються методи психодіагностики та практичні підходи до психологічної підтримки та корекційної роботи.	2
Разом за змістовий модуль 2	**8**
Змістовий модуль 3.	
Тема 3.1. Методи психологічної діагностики: практичне ознайомлення та застосування Ознайомлення студентів з основними методами психологічної діагностики та їх призначенням у роботі з клієнтами. Розглядаються особливості застосування опитувальників, тестів, спостереження та інтерв'ю в різних професійних ситуаціях.	2
Тема 3.2. Практичні підходи до оцінки психічного стану особистості Формування у студентів навичок оцінки психічного стану особистості з використанням різних психодіагностичних методів. Розглядаються практичні підходи до аналізу когнітивних, емоційних та поведінкових проявів клієнта.	2
Тема 3.3. Практичне застосування клінічних тестів, інтерв'ю та спостереження Ознайомлення студентів із застосуванням основних клінічних методів дослідження: тестування, психологічного інтерв'ю та спостереження. Розглядаються правила проведення, обробки та інтерпретації отриманих даних.	2
Разом за змістовий модуль 3	**6**
Змістовий модуль 4.	
Тема 4.1. Практичні аспекти використання методів психологічного консультування Формування навичок використання консультативних методів у роботі з клієнтами. Студенти відпрацьовують техніки активного слухання, постановки запитань, надання підтримки та формулювання рекомендацій. Особлива увага приділяється адаптації методів до індивідуальних потреб і запитів клієнта.	2
Тема 4.2. Практичне ознайомлення з основами психотерапевтичних втручань Ознайомлення студентів із базовими психотерапевтичними підходами	2

та їх застосуванням у психологічній практиці. Розглядаються техніки короткострокових втручань, структурованих сеансів та основи формування терапевтичного плану. Студенти набувають початкових навичок використання психотерапевтичних методів у межах професійних компетенцій.	
Тема 4.3. Застосування методів психологічного консультування у практичній діяльності Відпрацювання навичок використання основних методів психологічного консультування в роботі з клієнтами. Виконання вправ з активного слухання, постановка відкритих запитань та ведення консультаційної бесіди. Адаптації методів до індивідуальних потреб клієнта та різних життєвих ситуацій.	2
Разом за змістовий модуль 4	**6**
Змістовий модуль 5.	
Тема 5.1. Етика, стандарти та правові основи діяльності клінічного психолога: практичний аспект Ознайомленню із професійними стандартами, етичними принципами та правовими нормами у діяльності клінічного психолога (етичні дилеми та практичні кейси, пов’язані з конфіденційністю, професійною відповідальністю та межами компетенції). Відпрацювання навички прийняття етичних рішень і застосування стандартів у реальних професійних ситуаціях.	2
Тема 5.2. Практичні підходи до психологічної підтримки пацієнтів та їхніх родин Практичне заняття спрямоване на ознайомлення студентів із методами психологічної підтримки пацієнтів та їхніх сімей у кризових і складних життєвих ситуаціях. Розглядаються стратегії надання емоційної підтримки, мотиваційного сприяння та залучення ресурсів родини	2
Разом за змістовий модуль 5	**4**
Всього	**28**

6.3. Самостійна робота

Якість засвоєння студентами знань із організаційної психології пов’язана з рівнем їхньої навчальної самостійності та активності у процесі пізнання. У сучасних умовах підготовки майбутніх фахівців психології особливий акцент робиться на розвитку здатності до самостійної аналітичної, дослідницької та практико-орієнтованої роботи.

Самостійна робота передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів, які здійснюються у фасилітаційному супроводі викладача, тобто без його безпосередньої участі в позааудиторний час. Самостійна робота виконується за завданнями, виконання яких потребує творчого підходу та вміння самостійно отримувати знання.

Види самостійної роботи:

– самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача у вигляді запланованих консультацій;

– самостійна позааудиторна робота студентів над виконанням завдань у робочому зошиті;

– самостійний пошук і аналіз додаткової інформації за темами, які передбачені програмою;

– підготовка до практичних занять і поточного контролю;

– підготовка доповіді на одну з вивчених тем.

Зміст	**К-ть годин**
Клінічна психологія як галузь наукового знання та практики	**4**
Історія становлення клінічної психології у світі та в Україні	**4**
Місце клінічної психології в системі психологічних і медичних наук	**4**
Методологічні принципи клінічної психології	**4**
Клініко-психологічне дослідження: дизайн, валідність, надійність	**4**
Етичні стандарти та професійна відповідальність клінічного психолога	**4**
Межі компетентності клінічного психолога та міждисциплінарна взаємодія	**4**
Клінічне інтерв’ю: види, структура, техніки	**4**
Спостереження в клінічній практиці	**4**
Психодіагностичні методики в клінічній психології	**6**
Проективні методи: можливості та обмеження	**4**
Патопсихологічний експеримент	**4**
Диференційна психологічна діагностика	**6**
Норма і патологія в психічному розвитку	**4**
Невротичні розлади: клініко-психологічна характеристика	**6**
Афективні розлади	**4**
Тривожні та стрес-асоційовані розлади	**6**
Психосоматичні та соматоформні розлади	**6**
Розлади особистості	**6**
Адиктивна поведінка та залежності	**4**
Особливості клінічної психології дитячого віку	**4**
Порушення психічного розвитку у дітей	**6**
Розлади аутистичного спектра	**4**
СДВГ та порушення поведінки	**4**
Емоційні розлади в дитячому та підлітковому віці	**4**
Робота з сім’єю дитини з психічними порушеннями	**6**
Психологічна корекція: поняття, цілі, принципи	**6**
Основні напрями психотерапії в клінічній практиці	**6**
Когнітивно-поведінковий підхід у клінічній психології	**6**
Психодинамічний та гуманістичний підходи	**4**
Кризове та травма-орієнтоване консультування	**6**

Клінічна психологія соматичних хвороб	**4**
Клінічна нейропсихологія	**4**
Паліативна психологія та робота з втратою	**4**
Психологія хронічного стресу та професійного вигорання	**4**
Всього	**164**

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання ІНДЗ.

Тематика для підготовки рефератів/мультимедійних презентацій

1. Клінічна психологія як галузь науки та професійної діяльності
2. Предмет, завдання та методи клінічної психології
3. Норма і патологія в психології
4. Біопсихосоціальна модель психічних розладів
5. Етичні принципи діяльності клінічного психолога
6. Клінічне інтерв'ю як метод психологічної діагностики
7. Психологічне спостереження в клінічній практиці
8. Психодіагностичні методики в клінічній психології
9. Проективні методи в клінічній психології
10. Патопсихологічний експеримент
11. Диференційна клініко-психологічна діагностика
12. Невротичні розлади: клініко-психологічний аналіз
13. Тривожні розлади та фобії
14. Депресивні та афективні розлади
15. Обсесивно-компульсивний розлад
16. Посттравматичний стресовий розлад
17. Психосоматичні розлади
18. Розлади особистості
19. Адиктивна поведінка та психологічні залежності
20. Клінічна психологія дитячого віку
21. Порушення психічного розвитку у дітей
22. Розлади аутистичного спектра
23. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю
24. Емоційні та поведінкові розлади у дітей і підлітків
25. Психологічна корекція в клінічній психології
26. Основні напрями психотерапії
27. Когнітивно-поведінкова терапія в клінічній практиці
28. Кризове та травма-орієнтоване консультування
29. Клінічна психологія соматичних захворювань
30. Професійне вигорання та психічне здоров'я фахівців допомагаючих професій.

6.4. Питання для складання іспиту

1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки та професійної практики.
2. Предмет, завдання та структура клінічної психології.
3. Методологічні принципи клінічної психології.
4. Біопсихосоціальна модель психічних розладів.
5. Поняття психічної норми та патології: критерії та підходи.
6. Місце клінічного психолога в системі охорони психічного здоров'я.
7. Професійна етика та деонтологія в клінічній психології.
8. Межі компетентності клінічного психолога та міждисциплінарна взаємодія.
9. Клініко-психологічне дослідження: етапи та логіка побудови.
10. Клінічне інтерв'ю: види, структура, діагностичні можливості.
11. Психологічне спостереження як метод клінічної діагностики.
12. Психодіагностичні методики в клінічній психології: класифікація.
13. Психометричні характеристики тестів (надійність, валідність, стандартизація).
14. Проективні методи: теоретичні засади та обмеження застосування.
15. Патопсихологічний експеримент: мета, структура, інтерпретація результатів.
16. Диференційна клініко-психологічна діагностика.
17. Психологічний висновок: структура та вимоги до оформлення.
18. Поняття психічного розладу в сучасних класифікаціях (МКХ-11, DSM-5-TR).
19. Невротичні розлади: клініко-психологічна характеристика.
20. Тривожні розлади: види та психологічні механізми.
21. Афективні розлади: депресивні та біполярні порушення.
22. Обсесивно-компульсивний розлад: клініко-психологічний аналіз.
23. Посттравматичний стресовий розлад: етіологія та симптоматика.
24. Психосоматичні та соматоформні розлади.
25. Розлади особистості: психологічні підходи до розуміння.
26. Адиктивна поведінка: психологічні механізми та типологія.
27. Психічний розвиток у нормі та патології.
28. Особливості клініко-психологічної діагностики дітей.
29. Порушення психічного розвитку у дитячому віці.
30. Розлади аутистичного спектра: клініко-психологічна характеристика.
31. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: психологічний аналіз.
32. Емоційні та поведінкові розлади у дітей і підлітків.
33. Роль сім'ї у формуванні та подоланні психічних порушень у дітей.
34. Психологічна корекція: поняття, принципи, цілі.
35. Психотерапія в клінічній психології: основні напрями.
36. Когнітивно-поведінкова терапія: теоретичні засади та методи.
37. Психодинамічний підхід у клінічній практиці.

38. Гуманістична та екзистенційна психотерапія.
39. Кризове психологічне консультування.
40. Психологічна допомога при психічній травмі.
41. Клінічна психологія соматичних захворювань.
42. Психоонкологія як міждисциплінарний напрям.
43. Клінічна нейропсихологія: предмет та завдання.
44. Психологія хронічного болю.
45. Паліативна психологія та психологічний супровід втрачених пацієнтів.
46. Професійне вигорання: психологічні чинники та наслідки.
47. Вторинна травматизація у фахівців допомагаючих професій.
48. Стигматизація психічних розладів: психологічні аспекти.
49. Телепсихологія в клінічній практиці: можливості та обмеження.
50. Доказова практика в клінічній психології.
51. Психічне здоров'я в умовах соціальних криз і війни.
52. Психологічні наслідки вимушеного переміщення.
53. Психологічна реабілітація осіб із психічними порушеннями.
54. Інклюзивний підхід у клінічній психології.
55. Профілактика психічних розладів: рівні та стратегії.
56. Культуральні та соціальні чинники психічних розладів.
57. Гендерні аспекти клінічної психології.
58. Особистість клінічного психолога як фактор ефективності допомоги.
59. Професійна ідентичність клінічного психолога.
60. Перспективи розвитку клінічної психології в сучасному суспільстві.

6.5. Приклад екзаменаційного білета

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове) (10 балів)

Завдання 2 (аналітико-практичне) (10 балів)

Проаналізуйте проблемну ситуацію та запропонуйте шляхи її вирішення.

«Дитина уникає контакту з однолітками, повторює одні й ті самі фрази. Як психолог визначатиме подальшу діагностичну стратегію».

Завдання 3 (контрольні запитання) (10 балів)

Дайте відповіді на запитання:

основні етапи розвитку клінічної психології;

психічні розлади у дітей: причини, прояви, діагностика.

Критерії оцінювання

Підсумковий бал за екзамен формується як сума результатів, отриманих студентом за всі види завдань. Загальна кількість балів за виконання екзаменаційної роботи становить – 30.

Завдання 1 (тестове). Максимальна кількість балів – 10. Кожен тест закритої форми з одиничним вибором та тест закритої форми з множинним вибором оцінюється в 1 бал.

Завдання 2 (стереотипне). Максимальна оцінка завдання – 5 балів, із них: 1 – володіння понятійно-категоріальним апаратом з психології управління; 2 – використання психологічного підходу до аналізу поведінки; 2 – наявність повної відповіді на запитання та обґрунтованих висновків.

Завдання 3 (аналітико-практичне). Максимальна оцінка завдання – 9 балів, із них: 2 – володіння теоретичними знаннями; 2 – використання психологічного підходу до аналізу явищ та процесів у сфері психології управління та їх порівняння; 2 – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проб-леми; 3 – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

Завдання 4 (контрольні запитання). Максимальна оцінка завдання – 6 балів, із них: 2 – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми; 2 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу; 2 – наявність повної відповіді на запитання та обґрунтованих висновків.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час проведення лекційного курсу застосовується поєднання традиційного викладу матеріалу з активними та інтерактивними мето-дами навчання. Зокрема, використовуються мультимедійні презентації, підготовлені у програмі Microsoft PowerPoint, ілюстративні та роздаткові матеріали, тематичні відеофрагменти, а також організовуються обговорення актуальних і проблемних питань у форматі дискусій. До сучасних методів належить використання онлайн-платформ та мобільних застосунків для інтерактивної роботи: Mentimeter, Padlet, Google Forms, а також комунікаційних інструментів Zoom, Google Meet, Viber, Telegram та WhatsApp. Такий підхід сприяє кращому сприйняттю теоретичного матеріалу, розвитку критичного мислення, цифрових компетентностей та здатності до дистанційної взаємодії.

Практичні заняття проводяться із залученням сучасних активних методів навчання, зокрема кейс-методів (аналізу реальних і змодельованих управлінських ситуацій), мозкових штурмів, рольових ігор, групових обговорень та виконання різноманітних практичних завдань як індивідуально, так і у малих групах або підгрупах. Використання цифрових та онлайн-засобів дозволяє студентам моделювати управлінські та психологічні процеси, співпрацювати дистанційно, відпрацьовувати отримані знання на практиці, формувати професійні навички та вдосконалювати комунікативні компетентності.

При виконанні індивідуальних навчально-дослідних завдань (написанні есе, підготовці аналітичних доповідей, презентацій тощо), а також під час виконання самостійної роботи студенти активно використовують дослідницькі методи навчання. Особлива увага приділяється дотриманню принципів академічної доброчесності: всі роботи мають бути виконані самостійно, з обов’язковим посиланням на джерела інформації та уникненням плагіату.

Неформальна освіта:

1. Права людини https://prometheus.org.ua/prometheus-free/human-rights-for-civil servants/
2. Курси з психології та медицини https://ed-era.com/course/psychology-and-medicine/

3. Теоретичне навчання пропедевтики психічних розладів https://upproschool.com/propedeutics

4. Сучасна гіпнотерапія. Базовий рівень https://upproschool.com/hypnosis-ua

5. Стійкість, корисне й некорисне мислення та лікування ПТСР https://youtu.be/kL-hR2s0rN8?si=UMiBF6vjGjTS9DWe

6. Психічні розлади https://youtu.be/nKvmkuUNwhY?si=9bo84uR6NyyA5cmS

7. Психотерапія психосоматичних розладів https://ukr-consulting.com/kurs-psixoterapiya-psixosomatichnix-rozladiv

8. Найкращі подкасти про психологію https://tykyiv.com/progresivnij/vse-pro-psikhologiiu-podkasti-iaki perevernut-tvii-svit/

9. Соціальна робота з людьми, які мають хронічні захворювання https://prometheus.org.ua/prometheus-free/chronic-care-support/

Платформи для самостійного навчання:

EdEra – українська онлайн-платформа з інтерактивними курсами, включаючи теми з психології та управління https://ed-era.com/en

Prometheus - платформа з відкритими онлайн-курсами, серед яких є курси з психології та управління https://prometheus.org.ua/

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає *поточне, тематичне оцінювання* (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи. Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Поточний і тематичний контроль також передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу на практичних заняттях із презентацією (чи без);
- участі у різних інтеракціях під час практичних занять;
- підготовки індивідуальних завдань тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі (комп'ютерне чи на паперових носіях) та виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово). Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в електронному журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

По завершенню 7 семестру – іспит.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Порядок контролю і оцінювання успішності здобувачів вищої освіти, що унормовує організацію оцінювання знань, умінь та навичок під час проведення усіх форм контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти, регламентуються «Положенням про оцінювання результатів навчання в Білоцерківському національному аграрному університеті».

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» … «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень у разі усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку середнього арифметичного значення (САЗ) приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється САЗ всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$БПК = САЗ \times k,$$

де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок:

k – коефіцієнт для певного виду контролю (практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «екзамен» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»).

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів, якщо форма підсумкового контролю	Практичні заняття	Самостій-на робота	Модульний контроль	Іспит/залік	Загальний бал
Іспит/залік	30	10	30	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов’язковим повторним вивченням	

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання
Відмінно A 90-100	Студент (ка) демонструє високий рівень сформованості компетентності, володіє глибокими знаннями з дисципліни та аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, вільно володіє науковими термінами, вміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх і застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі, здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, вміє самостійно здобувати знання та опрацьовувати необхідну інформацію, аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, переконливо аргументувати свої твердження.
Добре B 82-89	Студент (ка) демонструє достатній рівень сформованості компетентності, володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати нові факти, явища, процеси; вирішує творчі завдання, вільно розв’язує вправи та задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє є допущені помилки, кількість яких незначна; у навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь студента повна, логічна й обґрунтована, але з певною кількістю помилок.
Добре C 75-81	Студент (ка) демонструє достатній рівень сформованості компетентності, володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує знання у стандартних умовах, розуміє основоположні теорії та факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв’язки між ними; вміє аналізувати, робити

	висновки, підготувати есе, усну доповідь, бере участь у підготовці проекту, і може захищати свою думку, контролювати власну діяльність, виправляти помилки. Проте студент не досить впевнено вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію, добирати аргументи для підтвердження думок, допускає певну частину незначних помилок.
Задовільно D 67-74	Студент (ка) демонструє середній рівень сформованості компетентності, розуміє суть основних ключових теоретичних понять, основні положення навчального матеріалу, може поверхово проаналізувати події, ситуації, робити певні висновки, виправляти помилки. При цьому здобувач вищої освіти не виявляє вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтовує твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
Задовільно 60-66 E	Студент (ка) демонструє задовільний рівень сформованості компетентності, володіє мінімальним обсягом навчального матеріалу, значну частину якого відтворює на репродуктивному рівні. Виконані ним завдання відповідають мінімальним вимогам до рівня володіння матеріалом.
Незадовільно 35-59 FX	Студент (ка) демонструє низький рівень сформованості компетентності, володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не досяг програмних результатів навчання. Рекомендовано доопрацювання матеріалу з можливістю повторного перескладання.
Незадовільно 1-34 F	Студент (ка) володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів, не виявляє знань основних положень навчального матеріалу. Обов'язковим є повторний курс.

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни активно застосовується широкий спектр інформаційних ресурсів та навчальних матеріалів. До них належать дидактичні та програмні матеріали, електронні ресурси мережі Інтернет, бібліографічні та бібліотечні джерела. Особлива увага приділяється використанню:

- інтернет-ресурсів та наукових електронних баз даних;
- періодичних видань у сфері психології та управління;
- наукових праць професорсько-викладацького складу закладу освіти;
- тез і матеріалів наукових конференцій, семінарів та вебінарів.

Для підвищення наочності та активної взаємодії використовуються різноманітні засоби:

1. Мультимедійні презентації – створені у Microsoft PowerPoint, Canva та інших програмних засобах, що допомагають структуровано подавати інформацію.
2. Відеоматеріали – навчальні відео з YouTube, публічні лекції та записи наукових семінарів, що дозволяють наочно демонструвати приклади управлінських ситуацій.
3. Роздаткові матеріали – таблиці, схеми, інфографіка та інші наочні матеріали для кращого засвоєння навчального контенту.
4. Засоби зворотного зв’язку та інтерактивної взаємодії – цифрові платформи Padlet, Mentimeter, що забезпечують обговорення, голосування та

обмін думками під час заняття.

5. Інструменти дистанційного навчання – платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, а також освітні платформи BNAU MOODLE та Google Classroom, що дозволяють ефективно проводити лекції, практичні та семінарські заняття у віддаленому форматі.

Застосування цих ресурсів сприяє комплексному засвоєнню теоретичних знань та розвитку практичних навичок студентів, забезпечує динамічну взаємодію між викладачем і студентами та формує компетентності, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

1. Для аудиторного навчання:

- аудиторна дошка для записів та демонстрації матеріалів;
- мебльоване навчальне приміщення, облаштоване для комфортної роботи студентів та викладача;
- комп'ютерне обладнання: персональний комп'ютер або ноутбук з підключенням до мультимедійного проєктора для демонстрації презентацій та відеоматеріалів;
- доступ до бездротової мережі Wi-Fi для використання онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ.

2. Для дистанційного навчання:

- стабільне підключення до мережі Інтернет;
- електронні пристрої (ПК, ноутбуки, планшети, смартфони) для участі у відеоконференціях, перегляду навчальних матеріалів та виконання завдань;
- використання персональних пристроїв студентів для доступу до освітніх платформ, інтерактивних ресурсів та онлайн-інструментів комунікації.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела інформації

1.Герасименко Л.О. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. ПТСР. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 120 с.

2. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2023.163 с. 3.Колесник Н.Т. Клінічна психологія. Київ : МАУП, 2020. 219 с.

4. Курило В. О. Клінічна медична психологія : підручник. Київ : Магнолія, 2020. 348 с.

5. Османова А.М., Хоруженко Г.В. Клінічна психологія : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2023. 183 с.

6. Психогенні психічні розлади : навч.-метод. посіб. / Л. О. Герасименко, А. М. Скрипніков, Р. І. Ісаков. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 208 с.

7. Чабан О.С., Хаустова О.О., Омелянович В.Ю. Психічні розлади воєнного часу. Київ: Видавничий дім Медкнига, 2023. 232 с.

Додаткові джерела інформації

1. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видуження: наслідки насильства – від знущань у сімї до політичного терору. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 424 с.

2. Гуцало Е. Загальна психологія :Навчально-методичний посібник .- Цдпу 2020 https://www.scribd.com/document/637362726

3. Кокун О. М., Кодлубовська Т. Б. Психофізіологічна постстресова регуляція функціональних станів правоохоронців як засіб розвитку їх особистісно-професійних якостей. Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. V: Вип. 19. Київ, 2019. С. 73–83. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721343/1/Kokun_OM_2019_Psychophysiological_regulation_of_the_function.pdf

4. Крюкова М. А., Лісовенко А. Ф. Практикум з психотерапії та психокорекції : навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра факультету психології, політології та соціології) кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2020. 40 с.

5. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Мотивація діяльності людини: Навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях / З.Р. Кісіль, Д.В. Швець. – Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. – 154 с.

6. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навчальний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2020. 304с.

7. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник / С. Б. Кузікова. 2-ге видання, перероблене, доповнене. – Суми : Університетська книга, 2020. – 304 с. https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051509.pdf

8. Максименко С. Д. Медична психологія. Вінниця: Нова Книга, 2008. 520 с. Панько Т.В. та ін. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих: клін.посібник Харків: Арсис ЛТД, 2020. 303с.

9. Маруненко І.М. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи: навч.посіб./ І.М. Маруненко, Є.О. Неведомська, Г.І.Волковська. Київ: «Центр учбової літератури».-2020.-184с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20170/1/anatomia.pdf

10. Панько Т.В. та ін. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих: клін.посібник Харків: Арсис ЛТД, 2020. 303с. https://www.slideshare.net/slideshow/2000-303/47937595

11. Пінчук І.Я. та ін. Стрес і людина: медико-психологічна допомога при стресових розладах: метод.посіб. Київ.: КАЛИТА. 2020.92с.

12. Руденко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 146 с https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/7295/1.pdf

13. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. Харків: КСД, 2021. 552с.

14. Критерії діагностики і психотерапії розладів психіки та поведінки

[Електронний ресурс] / Під ред. Б. В. Михайлова, С. І. Табачнікова, О. К. Напрєєнка, В. В. Домбровської // Новини української психіатрії. — Харків, 2020 http://www.psychiatry.ua/books/criteria/

15. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій: практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. 220 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717518/3.pdf

Електронні інформаційні ресурси (за URL)

1. nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
2. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського
3. ukrlibworld.kiev.ua/med – Державна науково-медична бібліотека України
4. gntb.n-t.org – Державна науково-технічна бібліотека України
5. lucl.lucl.kiev.ua – Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ)
6. ukrbook.net – Книжкова палата України